

DISKUSSIE

'N ANTWOORD AAN PROFESSOR J H VAN WYK

Professor J H van Wyk vra sekere vrae oor 'die "Hervormde teologie" (*In die Skriflig* 19, Junie 1985, p. 42—43) waarop ek graag wil reageer. Hy verwys byna uitsluitlik na publikasies van my en stel my so-doende op as 'n soort barometer van 'die "Hervormde teologie"'. Ek verdien dié eer nie en andere sal ook daarvan verskil, maar my verantwoordelikheid om te antwoord, word nie daardeur weggeneem nie. Ek bepaal my slegs by die dinge deur kollega Van Wyk genoem en ek sal probeer om so bondig te wees soos hy was.

Waar hy waardering het vir die Hervormde oortuiging dat ons nie die gesag van die Skrif aantas nie, wil ek dieselfde respek vir die Gereformeerde opvatting boekstaaf.

1. Hy praat van 'hierdie nuwe Skrifbeskouing' wat nou eers na vore sou kom en wat vroeër hoogstens 'verborg' teenwoordig kon gewees het. Twee punte hieroor: As dit vroeër slegs implisiet en verborge was, is dit nie veel beter en eerbaarder dat dit openlik uitgespel en gediskusseer word nie? Tweedens: Dit is nie 'n nuwe benadering wat nou eers op die voorgrond kom nie. Die hantering van die Bybel in Hervormde kringe is diepgaande beïnvloed deur die Nederlandse tradisie wat 'eties' genoem word. Ek wil nie in detail hierop ingaan nie, want 'n studie van my hieroor is aan die redakteur van *In die Skriflig* gestuur en sal volgens hom wel in die blad aan die bod kom. Die volgende sal genoegsaam wees: Die etici het tussen die 'moderne rigting' (of die liberale teologie) en die gereformeerde groepe in negentiende-eeuse Nederland gestaan. Volgens hulle het die openbaring 'n ontmoetingskarakter. God en mens ontmoet mekaar, en die wese van die ontmoeting sowel as die wese van God is verhewe bo alle proposisies. Die Bybel getuig egter in proposisionele vorm daarvan. Dit open die moontlikheid om die Bybel krities wetenskaplik te bestudeer sonder om sy relevansie vir die geloof te ontken. Prominente woordvoerders van hierdie rigting was onder andere professore Berend Gemser en Adrianus van Selms, wat die impulse uit Nederland in Suid-Afrika kom versterk het. Die Hervormde Skrifbenadering is al dekades lank hierdeur gekenmerk en dus het ons nie met 'n 'nuwe' benadering te doen nie.

2. Professor Van Wyk se verwysing na my artikel in *Hervormde Teologiese studies* 35/1-2, waardeur 'n nuwe fase ingelui sou word, is enigszins vleiend, maar daarop lewer ek nie kommentaar nie. Wat my opening van Unisa se teologiese fakulteit (*Theologia Evangelica* 17/2, p. 2—4) daarmee te doen het, is nie duidelik nie. Ek het inderdaad oor Ben Sira gepraat. As professor Van Wyk nie beswaar het teen die gebruik van 'n apokriewe boek indien dit 'ooreenkom met die kanonieke boeke' nie, waarom meld hy dit dan? Hy sê nie dat my gedagtes bots met die kanonieke Bybel nie (na my eie oortuiging bots dit inderdaad nie). Bowendien was dit 'n akademiese geleentheid waarby ek vanuit my eie vakgebied oor die werk van 'n teologiese

fakulteit besin het. Ek het nogal gedink Gereformeerde teoloë sou juis my betoog oor 'n groter plek vir evaluerende en metafisiese aspekte in die universitêre teologie verwelkom.

3. Oor die duiwel en wat ek oor hom geskryf het, vra professor Van Wyk: As hy 'n onpersoonlike krag is, waarom is die engele dan nie 'goeie invloede' nie? Antwoord: Inderdaad. Hulle is dan 'dienende geeste' (Heb. 1 : 14)?

4. Die volgende vraag van professor Van Wyk gaan oor die ivoortoring waarin die Hervormde teologie beoefen sou word. Hy twyfel of die gemeentes op hoogte is van die Skrifkritiese benadering. Dit sou maklike wees om lidmate op hol te jaag met suggesties oor 'opsienbarende' en 'nuwe' verwickelinge (bv. het hulle gehoor dat predikante nou al uit die apokriewe preek) — eenvoudig omdat lidmate nie teologiese lesings van die kansel af kry nie. Natuurlik is hulle nie op hoogte van al die vaktegniese aspekte van die gangbare benadering nie. Hulle is egter wel in 'n ander sin op hoogte: Daar word gereeld deur talle predikante gepreek op die basis van 'n Skrifeksegese wat in hierdie tradisie staan. Ek self het nog nooit vir die gemeente verswyg dat, sê maar, Ester en die Josefverhaal novelles is nie. En daaroor het ek nog nooit op moeilikheid gestuit nie. Hervormde lidmate word nie deur sulke dinge gesteur nie, maar hulle kan, soos enige ander lidmate, verontrus word as die klimaat geskep word dat hulle onrustig behóórt te wees. Oor die punt wat kollega Van Wyk met hierdie vraagteken onderbou, is ek dit egter hartlik eens met hom. Gereformeerde lidmate wat Hervormers wil word omdat hulle ontevrede is met die 1985-besluite van hul kerk oor volkereverhoudinge, moet weer dink. Mens verlaat nie 'n kerk oor sulke dinge nie. Sou dit nie beter gewees het as professor Van Wyk Gereformeerdes eerder probeer behou deur hulle te oortuig dat die 1985-sinode rég was as om hulle skrik te maak met die 'liberale' Hervormde teologie nie?

5. Professor Van Wyk stel dat die wetenskaplike verantwoordbaarheid van 'n standpunt uit sy relevansie behoort te blyk. Dit lyk my 'n ongegronde veronderstelling. 'n Mens kan baie aktueel en relevant wees deur onwetenskaplike gedigte, romans en skilderye te produseer. Oor die punt wat my gerespekteerde kollega hier maak, voel ek my weer eens aan hom verwant. Ek kan veel meer simpatiseer met die Gereformeerde besluite waarna hy verwys as met Artikel 3 in die Hervormde Kerkwet. Hy moenie vir *my* vra waarom dié artikel nog bestaan nie. Ek is al jare lank gekant teen die behoud van dié artikel. Professor Van Wyk vra waarom ek so huiwerig is om na 'die Suid-Afrikaanse problematiek' te verwys en vryblywend na Suid-Amerikaanse modelle van onreg verwys. Is dit regtig billik? Hy verwys na één referaat wat ek byna tien jaar gelede gehou het. Het hy nie ook my ander artikel in *Beeld* gelees nie — dis nou behalwe dié oor die duiwel? Ek glo nie iemand wat op hoogte is van my geskrifte oor 'die Suid-Afrikaanse problematiek' sal dink dat ek huiwerig of vryblywend is nie. Die antwoord op sy vraag

waarom ek Hervormers probeer oortuig (het) met verwysing na Suid-Amerikaanse modelle is eenvoudig: omdat dit goeie strategie is. As jy mense moet oortuig wat hulself waarskynlik moeilik sal laat oortuig, ontlont en formaliseer die argument totdat die beginsel toegegee is; dan is dit makliker om na die dinamiet terug te keer.

6. Nog 'n punt: Die chiasme van Hervormde en Gereformeerde opvattinge oor 'die teologie' en 'volkereverhoudings, bewys ook om 'n ander rede niks. Daar is diegene wat 'n linkse (selfs rewolusionêre) politieke model met 'n uiters konserwatiewe Skrifhantering onderbou, diegene wat dit op liberale manier doen, diegene wat met konserwatiewe Skrifberoepe 'n konserwatiewe politiek bedryf en diegene (ook onder Hervormers te vind) wat 'n 'liberale teologie' met konserwatiewe politiek kombineer. Hierdie verskynsel is op ander gronde verklaarbaar (wat nie nou ter sake is nie). Wat egter duidelik is, is dat oortuigings op hierdie twee terreine kris-kras deurmaak loop en dat daar nie 'n noodwendige verband tussen die een en die ander is nie.

Ten slotte: Ek waardeer en respekteer die erns waarmee kollega Van Wyk sy besorgdheid oor Skrifhantering uitdruk — en ek decl dit met hom. As hy sê dat die antwoord waarskynlik tussen kritisme en fundamentalisme lê, kan ek ook daaroor met hom saamstem. Een van die Ou-Testamentici wat veel gedoen het om die tradisie uit te bou waardeur ons Hervormers beïnvloed is, Gerrit Wildeboer, het presies dieselfde in ander woorde uitgedruk. Hy het hom teen die modernisme (inderdaad die kritisme by uitstek) en teen die destydse fundamentalisme (om 'n hedendaagse woord te gebruik) gekeer en gesê: 'Tertium datur!' Daar bestaan 'n derde opsie. Dit is die opsie wat Hervormers graag glo dat hulle dien.

J. A. Loader